

Oricine îmi iese în cale mă întrebă: „Hei! Bunule, (tu trebuie să știi, pentru că ești în relații mai strânse cu zeii)/ Ce-ai mai auzit despre daci?”

HORATIU, Satire, II, 6, 51 – 53

Încă din cele mai vechi timpuri, alături de piatră, **osul și cornul**, ca și alte elemente scheletice animale au jucat un rol important pentru comunitățile umane. Vânătoarea și mai apoi creșterea animalelor au oferit din plin materii prime pentru realizarea obiectelor necesare desfășurării diverselor activități.

Continuând seria evenimentelor expoziționale derulate sub genericul „Artă și meșteșug în epoca Regatului Dac” (2011 – Ceramica), expoziția „**Artă și meșteșug în epoca Regatului Dac. Artefacte de os și corn**” își propune acum prezentarea unui nou domeniu al manifestărilor culturii materiale și spirituale din perioada de apogeu a civilizației geto-dacilor (sec. I î.Chr. – I d.Chr.).

Expoziția pornește de la prezentarea materiilor prime utilizate de-a lungul timpului, cu accent pe principalele specii care au fost atestate în lumea geto-dacică, între altele, prin studii arheozoologice și activitățile care au generat obținerea acestora (creșterea animalelor, vânătoarea, pescuitul). Pentru perioada Regatului Dac, cercetările arheozoologice au pus în evidență exploatarea preponderentă a mamiferelor domestice, respectiv bovinele și porcinele.

Vânătoarea la geto-daci era o ocupație importantă, menită să completeze necesarul de hrană sau să furnizeze diverse materii prime, cum sunt pieile, blana, coarnele, oasele. Cele mai vâdate specii erau cerbul și mistrețul. În același timp, căpriorul, bourul, ursul, iepurele, râsul sau

castorul erau alte specii sălbatice prezente în economia animalieră geto-dacică.

După consumul alimentar, elementele scheletice erau utilizate ca materii prime pentru obținerea diferitelor obiecte, necesare în activitățile cotidiene sau în împrejurări speciale.

Osul, cornul, cochiliile și dinții (cunoscute în literatura arheologică de specialitate sub denumirea de **materii dure animale**) au fost folosite pentru realizarea diferitelor tipuri de unelte, arme, podoabe, piese de port, accesorii etc.

Toate aceste artefacte, recuperate în urma săpăturilor arheologice, sunt studiate de către specialiști, urmărindu-se identificarea materiilor prime, clasificarea tipologică în conformitate cu criteriile bine definite, identificarea principalelor etape de realizare a acestora, urmele generate de utilizare și stabilirea rolului funcțional.

Un alt aspect important al studiului este cel al arheologiei experimentale. Cu prilejul vizitării expoziției, publicul poate lua contact cu acest tip de activitate prin organizarea atelierului de meșter în prelucrarea materiilor dure animale, reconstituit și funcțional în toate detaliile, ca și prin vizionarea filmului care prezintă în mod sugestiv realizarea experimentală a unor artefacte din corn de cerb. Tehnicile și procedeele identificate în urma studiului specializat al artefactelor vechi sunt aplicate pe materiale actuale identice, în vederea obținerii unor obiecte similare, ținând cont de uneltele și procedeele cunoscute și aplicate de daci.

Artefactele prezente în expoziție provin din patru situri datate în epoca Regatului Dac. Două sunt plasate pe teritoriul jud. Hunedoara și au fost cercetate în ultimii ani cu rezultate spectaculoase (cetatea de la Ardeu – „Cetățuie”; complexul

de cult și necropola dacică de la Hunedoara – „Grădina Castelului”); unul se află în jud. Mureș (așezarea dacică fortificată de la Sighișoara – „Wietenberg”/„Dealul Turcului”), iar ultimul în jud. Timiș (așezarea fortificată de la Unip – „Dealul Cetățuica”).

În perioada sec. I î.Chr. – I d.Chr., **cetatea dacică de la Ardeu** a fost reședința unui aristocrat. Cercetările arheologice au evidențiat existența, în partea vestică a așezării, a atelierului unui meșter, în care se confecționau obiecte de fier, bronz, dar și de os și corn. Din materii dure animale au fost realizate o serie de accesorii pentru unelte și arme (mânere din corn de cerb și căprior – cele mai numeroase; plăsele pentru cuțite curbe de tip *sica*), podoabe (mărgea din vertebră de pește), alte accesorii etc. De asemenea, la Ardeu este atestată prelucrarea coamelor de vită și de ovicaprine. Tijele osoase rezultate în urma debitării acestor materii prime au fost identificate în cursul săpăturilor. Dintre piesele expuse se remarcă o frumoasă plăcuță de corn de cerb, fragmentară, decorată cu motive geometrice gravate; o șaiță de corn de cerb și un zar de os, toate păstrate în condiții excepționale și constituind, până acum, unicate între artefactele cunoscute pe teritoriul Daciei.

În **complexul de cult și necropola dacică de la Hunedoara** – „Grădina Castelului”, au fost identificate câteva artefacte de os și corn importante pentru ilustrarea utilizării acestor piese în context funerar: pandantive realizate din canini reziduali de cerb sau cochiliile de melci fosile; mânere de cuțit realizate din corn de cerb.

În **așezarea dacică fortificată de la Unip** – „Dealul Cetățuica” într-o groapă rituală s-au descoperit recent (2011) diverse vase ceramice, alături de care a fost depus un superb manșon de corn de cerb decorat cu cercuri duble gravate.

Din așezarea dacică fortificată de la Sighișoara – „Wietenberg” („Dealul Turcului”) provin doi piepteni trapezoidali de corn de cerb, decorați cu cercuri duble gravate. Fracturarea dinților intervenea frecvent, făcând imposibilă utilizarea pieptenilor, situație prezentă și în cazul pieselor expuse.

Deși nu sunt prea numeroase, obiectele prezente în expoziție aduc importante contribuții la cunoașterea artizanatului de os și corn în perioada de apogeu a Regatului Dac.

„Bestiarul” geto-dacic reunește atât specii identificate în mediul cotidian – în așezări, cât și în cel cultic – morminte, complexe rituale. Speciile animale care au furnizat materiile prime pentru artefacte, aparent banale, sunt în realitate, purtătoarele unor seturi de date unicate despre viața oamenilor din trecutul îndepărtat; ele au ocupat un loc central și în viața geto-dacilor. Unele dintre aceste specii (atât domestice, cât și sălbatice) au fost redate în arta locală a epocii (arta metalelor prețioase, arta ceramicii) din Dacia, ca și în scenele Columnei lui Traian.

ORGANIZATORI

Consiliul Județean Hunedoara
Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva
Muzeul „Castelul Corvinilor” Hunedoara
Muzeul de Istorie Sighișoara
Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”,
Facultatea de Istorie București
Asociația Procorvina

Consiliul Județului Galați
Muzeul de Istorie Galați

REALIZATORI

Cercetător dr. IOSIF VASILE FERENCZ
Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva

Conf. univ. dr. CORNELIU BELDIMAN
Cercetător dr. DIANA-MARIA SZTANCS
Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”,
Facultatea de Istorie București

Arheolog drd. MARIUS BARBU
Arheolog MIHAELA ION
Muzeul Civilizației Dacice și Romane Deva

Muzeograf dr. CRISTIAN ROMAN
Muzeul „Castelul Corvinilor” Hunedoara

Muzeograf COSTEL ILIE
Muzeul de Istorie Galați

CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
MUZEUL DE ISTORIE GALAȚI

CONSILIUL JUDEȚEAN HUNEDOARA
MUZEUL CIVILIZAȚIEI DACICE ȘI ROMANE DEVA
MUZEUL „CASTELUL CORVINILOR” HUNEDOARA
MUZEUL DE ISTORIE SIGHIȘOARA
UNIVERSITATEA CREȘTINĂ „DIMITRIE CANTEMIR”
FACULTATEA DE ISTORIE BUCUREȘTI
ASOCIAȚIA PROCORVINA

EXPOZIȚIA TEMATICĂ

ARTĂ ȘI MESTESUG ÎN EPOCA REGATULUI DAC
ARTEFACTE DE OS ȘI CORN

OCTOMBRIE – NOIEMBRIE 2012
GALAȚI

